СПІЛЬНО З ФАХІВЦЯМИ ЗАРУБІЖЖЯ

У польському місті Люблін побачила світ англо-польсько-україномовна монографія «Розвиток і модернізація педагогічних і психологічних наук: досвід Польщі та перспективи України», яку рекомендувала до друку вчена рада Університету імені Кюрі-Склодовської, а наукову редакцію здійснили фахівці цього університету, професори Аркадіуш Береза, Тереза Порчевська, Беата Беднарчук. Видання містить 19 аналітичних досліджень психолого-педагогічного спрямування, підготовлених 27 науковцями з академічних інституцій України та Польщі.

Українські фахівці аналізують теоретико-методологічні аспекти формування гендерної компетентності майбутніх соціальних педагогів (доценти Сумського ДПУ ім. А.С.Макаренка Л.Пономаренко й А.Приходько), філософію освіти у контексті освітніх реформ України та Польщі (доцент Харківської ГПА М.Семенова), використання педагогічного досвіду місцевих громад у розбудові національної школи (викладач коледжу Полтавського НТУ ім. Ю.Кондратюка В.Філіпович), концептуальні основи підготовки фахівців з дошкільної освіти (доцент НПУ ім.М.П.Драгоманова Г.Цвєткова), зміст і структуру інформаційно-аналітичної компетентності фахівців фінансової сфери (докторант Університету імені Альфреда Нобеля В.Шевченко), соціальний супровід співзалежних сімей в умовах реабілітаційних центрів (професор Харківської ГПА Ю.Чернацька; голова Благодійного фонду «Матері проти наркотиків» А.Куліненко), підготовку вчителів початкових класів до роботи з дітьми мігрантів (науковець кафедри соціальної педагогіки Прикарпатського НУ ім. Василя Стефаника Н.Сабат), педагогічний інструментарій формування національної свідомості дітей та молоді (доцент Ужгородського НУ Г.Розлуцька), особливості професійної підготовки фахівців у Республіці Польща (викладач коледжу НУ біоресурсів та природокористування України Н.Русіна) та інші проблеми.

Нашу академію представляє доцент кафедри педагогіки та психології, докторант Східноєвропейського НУ ім. Лесі Українки, кандидат психологічних наук Наталія Савелюк статтею «Базова структура ідентичності особистості у контексті рівня її релігійної активності». Науковець висвітлює теоретичні засади вивчення релігійної ідентичності особистості у структурі її базових ідентичностей та обґрунтовує особливості соціальної, персональної, наративної і трансперсональної ідентичностей, які втілюють у собі взаємодію соціального й індивідуального, абстрактного і конкретного, статичного і динамічного вимірів самоусвідомлення особистості. При цьому релігійна ідентичність розглядається як ще один вагомий аспект самопозиціювання релігійної особистості. Отримані автором дослідження, теоретичні й емпіричні результати в цілому підтверджують загальновизнаний гуманістичний потенціал християнської релігії. Водночас підкреслюється, що на особистісному рівні свого переживання це потенціал не просто людиноцентричний, а соціоцентричний, особливо у самосвідомості сучасних українців.

Наш автор виходить із того, що вагома складова ідентичності релігійної особистості, тобто її релігійна ідентичність, залишається маловивченою, а тому приділяє значну увагу демаркації концепту «релігійна ідентичність» як у контексті зв'язку між релігією та етнічною приналежністю людини, так і у зв'язку релігії з формуванням особистості, особливо в період пошуку власної ідентичності в молодому віці. У дослідженні наголошується, що релігійна ідентичність корелює з іншими типами ідентичностей особистості. Науковець досліджує такі взаємозв'язки через чотиривимірну концепцію ідентичностей релігійної особистості у контексті власної структурно-динамічної моделі розуміння релігійного дискурсу. Тому метою емпіричного дослідження стала розробка методики вивчення релігійної ідентичності у структурі інших базових типів ідентичності особистості та в контексті різних рівнів її релігійної активності.

При організації емпіричного дослідження було витримано принцип добровільної згоди респондентів, що сприяло забезпеченню об'єктивності результату обробки матеріалів, представлених майже 800 респондентами різного соціального статусу, віку, професій, освітнього рівня з 5 областей Західної України. Шляхом математико-статистичної обробки результатів дослідження за допомогою пакету комп'ютерних програм розроблена кореляційна матриця структури ідентичностей досліджуваних українців. В загальному, як свідчать отримані матриці, релігійна ідентичність українців найтісніше корелює з їх персональною ідентичністю, однак цей взаємозв'язок є негативним, а достатньо висока кореляція релігійної та соціальної ідентичностей особистості є позитивною. Дослідження кореляції ідентичностей здійснено як у загальному, так і по групах респондентів з найнижчим, нижчим середнім, вищим середнім і найвищим рівнем релігійної активності.

На основі отриманих даних науковець приходить до висновку, що релігійна ідентичність пов'язана у самоусвідомленні людини з її певним знеособленням на користь соціуму, світу і навіть Всесвіту. Це не лише аспект її соціальної ідентичності, а й одночасна противага егоцентричним вимірам самосвідомості. Тому особливо важливим вбачається поглиблене дослідження структури власне релігійної ідентичності.

ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕННЯ - МІГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ

Видання, підготовлене кандидатом історичних наук, доцентом Олександром Солов'єм, побачило світ за рекомендацією двох наукових інституцій – вченої ради Кременецької гуманітарно-педагогічної академії ім.Тараса Шевченка та науково-методичної ради Кременецького краєзнавчого музею. Згадану монографію "Міграційні процеси на Волині у міжвоєнні роки (1918-1939): український вимір" рецензували доктори історичних наук, професори Василь Деревінський (Київський НУ будівництва й архітектури), Оксана Каліщук (Східноєвропейський НУ ім.Лесі Українки) і колега автора по кафедрі, доктор історичних наук Ірина Скакальська.

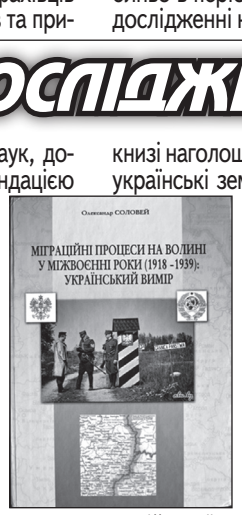

У монографії досліджується маловідомий пласт вітчизняної історії – міграція українського населення на територію Східної і Західної Волині у складний період бездержавності та переділу регіону радянсько-польським кордоном. Незважаючи на польську окупацію, зазначається у дослідженні, іммігранти з Наддніпрянської України відіграли значну роль в економічному і культурному житті краю, здійснили вагомий внесок у процеси творення української державності. Трагічною була доля іммігрантів в Радянській Україні: комуністичний режим не дозволив їм проявити себе у жодній сфері суспільного життя, поширив на них найжорстокіші заходи політичних репресій.

Свій науковий інтерес до проблеми міграційних процесів автор аргументує неперехідним значенням історичної пам'яті як носія і джерела історичного досвіду, без якого не може бути поступального розвитку нації, а також особливим змістом волинської сторінки національної історії та історії міжвоєнної Волині, розділеної державним кордоном на радянську та польську частини, що закономірно загострило проблему міграції населення. У книзі наголошується: у прагненні української спільноти об'єднати українські землі в єдиній державі практичною з'єднуючою ланкою між двома частинами Волині стала українська еміграція, бо для мігрантів розподіл батьківського краю між чужими державами був не тільки політичним фактом, а й особистою трагедією. З цієї причини більшість мігрантів стали учасниками національно-визвольної боротьби, які активно діяли самі та сприяли масовому пробудженню національної свідомості місцевого населення, залучали його до політичного життя і боротьби за свої національні інтереси.

Історична доля сучасної України склалася так, що з причини анексії Криму Росією та російської агресії на Сході України проблеми масової міграції населення стали на просто болючими, а набули ознак національної трагедії: мільйони українців, рятуючись від безчинств терористичних угрупувань та залишаючи територію воєнних дій, переселилися в інші райони держави, отримали статус біженців або тимчасово переміщених осіб (переселенців). Це загострило соціальні проблеми, змінило демографічні портрети регіонів. Разом з тим з окупованих частин Донецької та Луганської областей проросійські бойовики під керівництвом російських спецслужб організували нелегальні канали переходу на контрольовану українською владою державну територію. Ці канали використовуються як для контрабанди товарів, так і для здійснення диверсій і дестабілізації ситуації в інших регіонах України.

Важливо, що автор монографії не залишає поза увагою такої актуальної проблеми, як доля сучасної заробітчанської української еміграції за кордоном, насамперед в країнах Європейського Союзу. Як би це не було прикро, але у виданні справедливо визнається, що частина наших заробітчан "осіла" в країнах Західної Європи назавжди, інші продовжують працювати в надії повернутися в Україну за умови позитивних соціально-економічних змін у нашій державі. Відсутність правового і соціального захисту мігрантів, втрата Україною частини трудового потенціалу та генофонду, випадки насилля над іммігрантами в країнах в'їзду потребують вирішення на міждержавному рівні шляхом формування відповідного законодавчого поля та надання легальних можливостей суб'єктам еміграції. З огляду на це "міграційні" уроки історичного минулого мають важливе значення для вирішення міграційних проблем нинішнього дня. Але тут з'являється нова проблема: чи засвоїли наші політики такі уроки недавнього минулого і чи готові протидіяти нинішнім міграційним ризикам...

Окрім ґрунтовної характеристики історіографії та джерельної бази дослідження, автор монографії детально розкриває політичні й економічні чинники міграції та політику польського і радянського урядів щодо іммігрантів. Особливу увагу приділено активній участі іммігрантів в усіх сферах суспільного життя регіону. Зокрема, акцентовано на наслідках діяльності української імміграції упродовж міжвоєнного періоду: зростання хвилі національного пробудження та політичної активності населення, розробка тактики підпільної діяльності, теоретична та організаційна підготовка до боротьби за Українську державу, що з особливою силою розгорнулася в роки Другої світової війни, насамперед через діяльність структур УПА.

З огляну на сучасні реалії, автор наголошує на необхідно-сті вивчення багатогранного впливу міграції на життя корінного населення, що дасть змогу прогнозувати наслідки таких процесів у майбутньому.

ДЛЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОЇ ПІДГОТОВКИ

Курс теорії літератури – завершальний етап літературознавчої підготовки майбутніх педагогів-філологів. Саме при вивченні цієї навчальної дисципліни студенти отримують можливість оволодіти належним методологічним інструментарієм для здійснення самостійних теоретичних пошуків у власній науковій роботі. Забезпечується такий результат спрямованістю студентів на формування індивідуального підходу до літературного твору та літературного процесу через ознайомлення з досягненнями різних теоретико-літературознавчих шкіл. Завдання курсу теорії літератури – привернути увагу майбутніх фахівців-філологів до важливих властивостей літературного твору та його функцій на фоні їх оцінки у контексті розвитку літературознавчої та естетичної думки від Античності до сьогодення.

Автори навчально-методичного посібника «Теорія літератури», кандидати філологічних наук, доценти кафедри іноземних мов та методики їх викладання Денис Чик та Ольга Чик доклали максимум теоретичних зусиль і виявили належний рівень методичної майстерності для забезпечення реалізації теоретичних і методологічних завдань видання щодо формування відповідних знань і вмінь студентів філологічних спеціальностей з даної навчальної дисципліни. Їх роботу високо оцінили рецензенти, доктори філологічних наук, професори О.П.Куца (Тернопільський НПУ ім.Володимира Гнатюка) та І.М.Зимомря (Ужгородський НУ) і кандидат філологічних наук, доцент Прикарпатського НУ ім. Василя Стефаника І.В.Девдюк. Книга рекомендована до друку вченою радою гуманітарного факультету Кременецької ОГПА ім. Тараса Шевченка. Її структура, змістове наповнення, методологічний інструментарій спрямовані на узагальнення, систематизацію, поглиблення, а також набуття студентами нових знань з теорії літератури, як однієї з основних складових фахової підготовки філологів, на сприяння підвищенню рівня освітнього і духовного розвитку особистості.

У посібнику не лише визначаються, а й обґрунтовуються міждисциплінарні зв'язки теорії літератури з історією літератури – на ґрунті наукової інформації про об'єктивні закономірності розвитку літератури; з літературною критикою – на основі використання принципів аналізу й оцінки літературних творів; з лінгвістикою – через слово як «будівельний матеріал» літератури; із психологією – у контексті осмислення теоретико-літературних категорій, а також із філософією – в аспекті використання філософських принципів і категорій.

Важлива ознака посібника – особлива увага до практичних форм роботи з вивчення програмового матеріалу. Ефективним доповненням до аудиторних занять виступає індивідуальна робота, насамперед виконання індивідуальних науково-дослідних завдань, які передбачають написання есе літературно-критичної тематики, оформленого згідно з вимогами офіційно-ділового стилю. Причому наголошується, що основним методом індивідуальної роботи є обробка та використання різноманітних джерел інформації.

Курс «Теорія літератури» розроблено у двох модулях: теоретичному («Теорія літератури як наука. Літературно-художня творчість») і практичному (ІНДЗ). Теоретичний модуль складається з двох змістових: «Теорія літератури в системі літературознавства. Літературно-художня творчість» і «Роди і жанри літератури. Літературний розвиток і літературний процес».

Матеріал посібника структуровано за оригінальним авторським принципом: кожна тема розроблена з диференційованим визначенням необхідних літературних джерел з виокремленими групами рекомендованої і додаткової літератури та першоджерел. План вивчення теми подається у розгорнутому форматі питань для обговорення. Заслуговує уваги підхід авторів до висвітлення основних понять і категорій та глосарію теми: кожне поняття чи категорія, використані у змісті теми, знаходять своє тлумачення у тематичному глосарії, причому тлумачення здійснюється не просто через дефініції, а у форматі розширеного інформаційного есе теоретико-методологічного характеру. Творчий підхід спостерігається й у формуванні завдань для самостійної роботи: змістом таких завдань виступають фрагменти літературних творів, вказаних у списку використаної літератури, чим обумовлюється і стимулюється активна робота з бібліографічними джерелами.

Посібник ґрунтовно навантажений матеріалами методичного забезпечення: вказано критерії оцінювання навчальних досягнень у поточному та підсумковому форматах. Визначено теми доповідей та ІНДЗ, запропоновано завдання для самостійної роботи, вказано на методичні вимоги до ІНДЗ і критерію їх оцінювання, розроблено рекомендації щодо роботи над ІНДЗ. Завершується видання питаннями для тестового контролю.

За матеріалами наукової частини